

'Selectief mutisme is onbekend bij ouders en leerkrachten'

HULP voor kind dat NIET PRAAT

door **ARIANNE MANTEL**

UTRECHT — Voor veel ouders is het onbegrijpelijk. Hun kind, dat thuis honderduit praat, klapt buitenshuis helemaal dicht. Vaak wordt gedacht dat het een vorm van verlegenheid is, of een karaktertrek. Maar het blijkt een angststoornis. Deze kinderen kunnen namelijk wel goed praten, maar in bepaalde situaties juist niet. „Dit heet selectief mutisme, een redelijk onbekende stoornis waarvoor morgen een speciaal vernieuwd behandelprogramma wordt gepresenteerd.”

Aan het woord is GZ-psycholoog en gedragstherapeut Maretha de Jonge, verbonden aan het Universitair Medisch Centrum in Utrecht. „Mutisme betekent: niet kunnen praten. En selectief mutisme houdt in dat een kind in sommige situaties niet 'kan' praten, terwijl hij of zij dat in andere situaties heel goed kan. Het lijkt alsof het kind blokkeert en dat kan verdrietige en frustrerende situaties opleveren.”

Maretha de Jonge behandelt al sinds jaar en dag de kinderen die met selectief mutisme worstelen. „We zien dit vooral bij kinderen tussen de 4 en 8 jaar jong. Die kinderen zijn allemaal verschillend als je kijkt in welke situatie ze wel en dan weer niet praten. Het ene kind zegt bijvoorbeeld niets tegen de moeders van vriendjes, het andere kind zegt niets in winkels. Maar ze hebben allemaal een overeenkomst: ze praten geen van allen op school.”

Jaar

Zo kan het gebeuren dat er een kind wordt aangemeld voor behandeling van wie de leerkracht zegt: 'Eigenlijk heb ik het hele jaar dit kind niet horen praten in mijn klas'. De Jonge: „Voor ouders en leerkrachten is het vaak moeilijk in te schatten of er nu een probleem is, want de vraag is vaak wanneer je je zorgen moet maken. Als een kind nieuw in een klas komt, kan het best een paar weken du-

• **Gedragstherapeute Maretha de Jonge:** „Soms praten kinderen uit angst een jaar niet.”

FOTO'S: RENÉ BOUWMAN EN CORBIS / LENA GRANEFELT



'Het is een serieuze angststoornis'

ren voordat het begint te praten. In de psychiatrie stellen we dat als een kind langer dan een maand – en dan gaat het niet over het beginnen op een nieuwe school – consequent niet spreekt in de klas en het kind daardoor beperkt wordt in zijn ontwikkeling, dat er sprake is van selectief mutisme. Daarbij moet je wel eerst kijken of er geen taalprobleem is, wat kan bij stotterende of tweetalige kinderen, die nog onvoldoende Nederlands kunnen spreken. Ook moet je goed kijken of niet sprake is van autisme. Dat is niet altijd makkelijk want als een kind nog erg angstig is op school, lijkt het soms op elkaar.”

Selectief mutisme lijkt bij veel kinderen op extreme verlegenheid. Toch zijn er ook kinderen die er helemaal niet zo verlegen uit zien. Hun zwijgen lijkt eerder koppig dan

angstig. Die koppigheid is schijn. Het is een manier om hun angst te verbergen. Het is geen dwars gedrag of aandachtvragerij, maar een manier waarop zij zich staande houden als ze bang zijn.

Het niet kunnen praten werkt vaak beperkend in die zin dat het kind niet kan zeggen dat het pijn heeft, verdriet

of iets niet begrijpt.

De Jonge: „Dit alles belemmert de ontwikkeling. En als ouders dat in de gaten krijgen, melden ze zich aan voor therapie. En dat werkt vaak enorm goed voor de kinderen, zo blijkt. We beginnen altijd hier in de praktijk en noemen het een dapperheidsstraining. Eerst leren de kinderen hier

praten met de therapeut die ze nog niet kennen, dan op school met de leerkracht en klasgenoten buiten de klas en dan neemt de leerkracht het in de klas over.”

Speelse aanpak

„Zo overwinnen ze stap voor stap hun angst. Daarbij is het heel belangrijk om zowel ouders als leerkracht actief te betrekken en goed samen te werken. Omdat het zulke jonge kinderen zijn, is een speelse aanpak nodig. Daarom hebben we een behandelprogramma ontwikkeld met speelse en uitdagende materialen, geschikt voor jonge kinderen. Aan het einde krijgen ze een dapperheidsdiploma.”

Overigens loopt er momenteel een studie naar kinderen die vroeger behandeld werden en inmiddels adolescent of volwassen zijn. „Het is natuurlijk interessant als we straks kunnen voorspellen welk kind toch sociaal geremd blijft en welk kind sociaal vlot wordt”, besluit Maretha.



Website

Morgen worden de website www.spreektvoor-zich.nl en het behandelprogramma 'Spreekt voor zich' officieel in het UMC Utrecht gepresenteerd. Deze zijn gerealiseerd door de stichting Behandeling Selectief Mutisme, die zich ten doel heeft gesteld om goede informatie over de stoornis toegankelijk te maken voor ouders, leerkrachten en professionals. 'Spreekt voor zich' voorziet therapeuten van een uitgewerkt stappenplan met handelingsadviezen, praktijkvoorbeelden, spelsuggesties, werkbladen en opdrachten voor het kind. Voor ouders en leerkrachten bevat het praktische informatie, suggesties voor thuis en op school, spelletjes, oefeningen en verhalen.

Leuk is bijvoorbeeld voor kinderen de speciaal ontwikkelde serious game Het Luiderslot. Bij elk stapje in de therapie komen ze een level verder en leren ze trots op zichzelf te zijn. Er zitten onderdelen in waarbij het kind geluid moet maken tegen de computer om verder te komen in het spel. Ouders kunnen online de ontwikkelingen ook volgen, die overigens wel digitaal beveiligd zijn.